

## EKONOMIUTSKOTTETS UTLÅTANDE 10/2008 rd

**Regeringens proposition med förslag till beredskapslag samt vissa lagar som har samband med den**

*Till försvarsutskottet*

### INLEDNING

#### *Remiss*

Riksdagen remitterade den 14 februari 2008 en proposition med förslag till beredskapslag samt vissa lagar som har samband med den (RP 3/2008 rd) till försvarsutskottet för beredning. Grundlagsutskottet ska lämna utlåtande till försvarsutskottet. Försvarsutskottet beredde den 19 februari 2008 de övriga fackutskotten tillfälle att lämna utlåtande om befogenheter under kristid till den del de hänför sig till utskottens ansvarsområde. Ekonomiutskottet har beslutat lämna utlåtande till försvarsutskottet.

#### *Sakkunniga*

Utskottet har hört

- lagstiftningssekreterare Liisa Vanhala, justitieministeriet
- regeringsråd Kari Mäkinen, arbets- och näringsministeriet
- lagstiftningsdirektör Pekka Laajanen, finansministeriet
- jurist Hannu Karppinen, Finlands Bank
- riskexpert Juha Savela, Finansinspektionen
- förvaltningsdirektör Asko Harjula, Försörjningsberedskapscentralen HVK.

### UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

#### *Motivering*

##### *Allmänt*

Av bestämmelserna i förslaget till beredskapslag hänför sig speciellt 4 kap. om tryggnad av finansmarknaden och försäkringsverksamheten och 5 kap. om säkerställande av produktionen och distributionen av nyttigheter samt energiförsörjningen till ekonomiutskottets ansvarsområde. Också förslagen till lag om ändring av 13 a § i lagen om utländska kreditinstitut och finansiella instituts verksamhet i Finland, lag om ändring av 13 a § i lagen om värdeandelssystemet och lag om ändring av 1 § i lagen om försäk-

ringsgaranti för undantagsförhållanden tangerar utskottets ansvarsområde.

Syftet med reformen är framför allt att precisera beredskapslagstiftningen i överensstämmelse med grundlagens krav och att modernisera bestämmelserna om myndigheternas befogenheter. Bestämmelserna är i praktiken betydligt mer detaljerade än i den gällande beredskapslagen. Ekonomiutskottet anser att förslaget i sig är motiverat, men påpekar att den snabba ekonomiska utvecklingen kan komma att kräva att beredskapslagen allt oftare ändras för att hålla den à jour. Utskottets kommentarer nedan gäller främst tillämpningen av enskilda bestämmelser i

propositionen och förhållandet mellan beredskapslagen och annan lagstiftning.

Utskottet har ingenting att anmärka på i fråga om de lagförslag som har samband med förslaget till beredskapslag.

*Definitionen av undantagsförhållanden i relation till Finlands internationella förpliktelser*

För att beredskapslagen ska kunna tillämpas ska det vara fråga om undantagsförhållanden enligt 3 § och om att situationen inte kan fås under kontroll med myndigheternas normala befogenheter. För att vissa befogenheter i 4 och 5 kap. ska kunna utövas måste det vara fråga om undantagsförhållanden antingen enligt 3 § 1 och 2 punkten eller enligt 3 § 1—3 punkten. Utövningen av befogenheter har begränsats också genom definitioner i vissa paragrafer. Det är t.ex. möjligt att begränsa användningen av fjärrvärme (39 §), reglera brännolja för uppvärmning (40 §) eller begränsa användningen av naturgas (41 §) bara under sådana undantagsförhållanden som avses i 3 § 1—3 punkten. Det betyder alltså att befogenheterna inte kan utövas t.ex. vid en synnerligen omfattande naturkatastrof eller kärnolycka. Ekonomiutskottet vill poängtera att det med tanke på försörjningstryggheten i princip är viktigare att bedöma vilka effekter en störning får för samhället än att avgöra vad som är källan eller skälet till en störning. Effekterna kan vara omfattande också i situationer enligt 3 § 4 punkten. Det kan vara svårt att dra en gräns speciellt mellan 3 § 4 och 3 punkten som reglerar ekonomiska kriser, och det kan i sin tur betyda att en skyndsamt tillämpning av befogenheterna fördröjs i onödan. Ekonomiutskottet framhåller att detaljmotiven till 3 §, som är helt central med tanke på befogenheterna, är mycket knapphändiga och de ger inte nödvändigtvis det stöd som behövs för tolkningen i olika situationer.

Befogenheterna i 4 och 5 kap. i förslaget till beredskapslag kan betyda omfattande begränsningar i den fria rörligheten för varor, tjänster och kapital, som regleras i gemenskapslagstiftningen. Befogenheterna hänger också samman med vissa bindande förpliktelser för Finland på grund av medlemskap i Världshandelsorganisa-

tionen WTO och internationella energiorganet IEA. De internationella åtagandena begränsar både möjligheten att införa nationella bestämmelser och de tillämpliga förfarandena. Därför är det enligt ekonomiutskottets mening bra att internationella förpliktelser som är bindande för Finland klart och tydligt beaktas i 5 §. Det är frågor som också riksdagen kan ta upp när den behandlar den föreslagna ibruktagningsförordningen i 6 §.

*Finansmarknaden*

Den kanske viktigaste ändringen i 4 kap. om finansmarknaden och försäkringsverksamheten jämfört med gällande lagstiftning är villkoret i 26 § att vissa befogenheter visavi finansmarknaden får utövas bara om Europeiska centralbanken och Finlands Bank såsom en del av Europeiska centralbankssystemet inte har verksamhetsförmåga under undantagsförhållanden när de utför Europeiska centralbankssystemets uppgifter. Då ska statsrådet begära utlåtande av Europeiska centralbanken i skyndsamt förfarande, innan en förordning utfärdas.

Ekonomiutskottet anser att de föreslagna bestämmelserna tar behörig hänsyn till de synpunkter som Europeiska centralbanken kommer med i sitt yttrande CON/2006/6. Utifrån 26 § har centralbanken alltid möjlighet att ta ställning till bestämmelser som har med dess befogenheter att göra. Centralbanken föreslår i sitt yttrande att uttrycket "finsk valuta" i den föreslagna beredskapslagen bör ersättas antingen med "euro" eller uttrycket "valuta som är lagligt betalningsmedel i Finland". Utskottet tillstyrker formuleringen i lagförslaget och menar att det inte orsakar tolkningsproblem. Efter det att Finland tillträdde den ekonomiska och monetära unionen och myntlagen upphävdes är den finska valutan numera entydigt euro.

Ekonomiutskottets konstaterar att Europeiska centralbanken har fått en mycket mer accentuerad ställning i förslaget än kommissionen, som har motsvarande befogenheter att reglera den inre marknaden. På den punkten anses regleringen i 5 § tillräcklig.

*Säkerställande av produktionen och distributionen av nyttigheter samt energiförsörjningen*

Bestämmelserna i 5 kap. svarar i långa stycken mot det som redan ingår i beredskapsplanerna. Utgångspunkten är att befogenheterna i beredskapslagen tas till användning först när det är klart att försörjningstryggheten inte kan säkras med andra medel.

När det gäller konsumtionsnyttigheter försöker man i första hand styra utbudet. Man kan ta prisreglering och begränsningar i utrikeshandeln till hjälp. Användningen av el och brännolja för uppvärmning föreslås bli reglerade genom kvoter. Användningen av fjärrvärme och naturgas ska regleras genom begränsningar. För reglering av import och export av råolja, reglering av produktion och distribution av råolja och överlåtelse av råolja i beredskapsreserver gäller vad som föreskrivs i lagen om godkännande av vissa bestämmelser i avtalet om ett internationellt energiprogram och om tillämpning av avtalet (1682/1991). Utifrån 29 § i den föreslagna beredskapslagen kan det föreskrivas om ett övergripande sparmål för brännolja och hur målet ska fördelas mellan olika konsumtionsformer.

Ekonomiutskottet anser att regleringsbestämmelserna i 5 kap., med anmärkningarna om villkoren för att tillämpa befogenheterna, är motiverade. Det vill ändå ta upp den nationella lagstiftning som tangerar beredskapslagen. När Finland gick med i EU utfärdades en lag om förvaltningen av utrikeshandeln samt om kontroll- och skyddsåtgärder i vissa fall (1521/1994) för regleringen av utrikeshandeln. Syftet var framför allt att reglera förvaltningen av övergångstiderna för jordbruket och industriprodukter enligt anslutningsfördraget. De sista övergångstiderna

enligt lagen har löpt ut den 1 januari 2000, men lagens bestämmelser om kontroll av import och export, skyddsåtgärder och fördelningen av myndigheternas befogenheter i anknytning till dem gäller fortfarande. Enligt lagens 3 § kan utrikeshandeln kontrolleras, om det finns skäl att misstänka att importen eller exporten av någon produkt förorsakar eller kan förorsaka skada inom någon ekonomisk sektor eller störningar på marknaden. Utifrån lagens 4 § kan skyddsåtgärder vidtas, om det uppstår allvarliga störningar som kan förorsaka bestående skada inom någon ekonomisk sektor eller svårigheter som kan leda till att det ekonomiska läget försämras betydligt inom ett visst geografiskt område. Med skyddsåtgärder menas enligt motiven kvantitativa begränsningar, grundpris eller utjämningsavgifter. I 6 § föreskrivs om när kontroll och skyddsåtgärder får tas i bruk och i 7 § föreskrivs när riksdagen får upphäva en förordning som faller inom dess behörighet.

Ekonomiutskottet har den uppfattningen att lagen delvis överlappar framför allt 34 § i den föreslagna beredskapslagen. Därför är det bra att klarlägga förhållandet mellan lagarna när förslaget till beredskapslag behandlas. Både den nya grundlagen och förändringarna i lagstiftningen om gemenskapens handelspolitiska instrument kräver att lagen åtminstone ses över och att man överväger om lagen över huvudtaget behöver vara i kraft längre.

***Utlåtande***

Ekonomiutskottet anser

*att försvarsutskottet bör beakta det som sägs ovan.*

**EkUU 10/2008 rd — RP 3/2008 rd**

Helsingfors den 23 april 2008

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Jouko Skinnari /sd  
vordf. Antti Rantakangas /cent  
medl. Janina Andersson /gröna  
Harri Jaskari /saml  
Matti Kangas /vänst  
Toimi Kankaanniemi /kd  
Miapetra Kumpula-Natri /sd

Jouko Laxell /saml  
Päivi Lipponen /sd  
Marjo Matikainen-Kallström /saml  
Petteri Orpo /saml  
Sirpa Paatero /sd  
Markku Uusipaavalniemi /cent.

Sekreterare var

utskottsråd Tuula Kulovesi.